

Kosken (HL) kk:n Tervalan Santahaudanmäen rautakautisen kalmiston tarkastus 17. 11. 1983

Kylä: Koski

Tila: Tervalo RN:o 5:9, om. Väinö Tervalo, 16800 Koski HL

Peruskartta 2133 09 KOSKI HL

Koordinaatit: x = 6769 66

y = 561 55

z = n. 140

Löydöt: 15444, 15463, 22079:1-5, valok. 64812-4

Anna-Liisa Hirviluodon tark.kert. 1964 (1963)

Lokakuun lopussa toi Jussi Vilén, 16800 Koski HL, kansallismuseoon rautamiekan, jonka Onni Tervalo oli löytänyt Kosken Santahaudanmäen kalmistosta. Lähetin löytäjälle kysymyslehtisen, jonka saavuttua kävi ilmi, että Tervalalla oli vielä hallussaan neljä keihäänkärkeä.¹⁾ Tein tarkastusmatkan löytöpaikalle 17. 11. 1983. Mukana olivat tutkija Markus Hiekkänen rakennushistorian osastolta ja museoharjoittelija Jarmo Vanhanen toimistotamme.

Haastateltaessa löytöpaikalla löytäjää ja hänen poikaansa kävi ilmi, että löytö oli tehty viime keväänä hiekkakuopan pohjaa tasattaessa. Hiekkakuopan eteläreunan kaakkoiskulmassa oli maantien ja hiekkakuopan välissä maankannas, joka tasattiin. Tältä kannakselta olivat löytyneet aiemmat löydöt: rautakirves (15444) ja hevosenkenkäsolki (15463). Hirviluoto oli myös tarkastuskertomuksessaan arvellut, että paikalla voisi olla ruumishautoja. Paikalla oli Onni Tervalan mukaan aikoinaan ollut rauhoituskilpi, mutta se oli poistettu paikalla tehtyjen tutkimusten jälkeen. Tutkijat olivat sanoneet, ettei paikalla ollut enää mitään jäljellä.

1) Kysymyslehtisessä puhutaan viidestä keihäänkärjestä, mikä johtuu siitä, että yhden kärki on katkelma on laskettu erillisenä keihäänkärkenä mukaan.

Palatessani Helsinkiin kävi ilmi, että Pirjo Varjola (Hautala) oli kaivannut juuri nyt löytyneiden esineiden löytöpaikalla v. 1964. Monet paikkakuntalaiset olivat käyneet sanomassa, että paikalla on vain täytemaata. Tämä samoin kuin se, ettei mitään merkkejä haudoista näkynyt, vaikka kaivettiin melko syvälle, oli syynä kaivausten lopettamiseen. Ilmeisesti paikalla on todella ollut täytemaata ja/tai jyrkästä rinteestä on valunut runsaasti hiekkaa löytöalueelle, minkä vuoksi hauta on ollut huomattavasti tavallista syvemmällä.

Miekka ja keihäänkärjet löytyivät siten, että tasatulla alueella oli vedetty auton lavaa, joka veti esiin miekan säilän (22079:1). Löytöpaikkaa vähän myöhemmin tutkiessaan Onni Tervala löysi vielä samasta paikasta neljä keihäänkärkeä (22079:2-4), jotka hän luovutti minulle. Maan tasaaaminen ja lavan liikuttelemineen olivat luonnollisesti liikutelleet esineitä, joten niiden alkuperäisestä sijainnista ja suhteesta toisiinsa ei voinut enää saada selvyyttä. Tervalan mukaan ne olivat kuitenkin tulleet esille halkaisijaltaan runsaan metrin suuruiselta alueelta. Maa oli löytöpaikalla ruosteista. Luita, hiiltä tai puun jätteitä löytäjä ei ollut havainnut. Hänen mukaansa aseet olivat olleet melko syvällä n. 1,5 m metrin syvyydessä, ja hän arveli, että paikkaa ei ollut aiemmin tutkittu riittävän syvälle.

Huolimatta luiden puuttumisesta kyseessä on ilmeisesti ollut ruumishauta, jonka arkun kansi on naulattu keihäänkärjillä. Tähän viittaavat kärjestä taipuneet keihäänkärjet ja taitekohdassa säilyneet puunkappaleet. Keihäänkärjillä naulattuja arkkuja on tavattu juuri Hämeestä, Sääksmäen Ritvalasta (ks. S. Pälvi FM 1938 s. 29 - 36) ja Janakkalan Makasiinmäestä (ks. O. Keskitalo SM 1950 s. 41 - 47).

Löytöpaikka oli tarkastushetkellä lumen peitossa, ja maa oli jäässä, joten ei ollut mahdollista tarkastaa, olisiko paikalla vielä jäljellä hau-

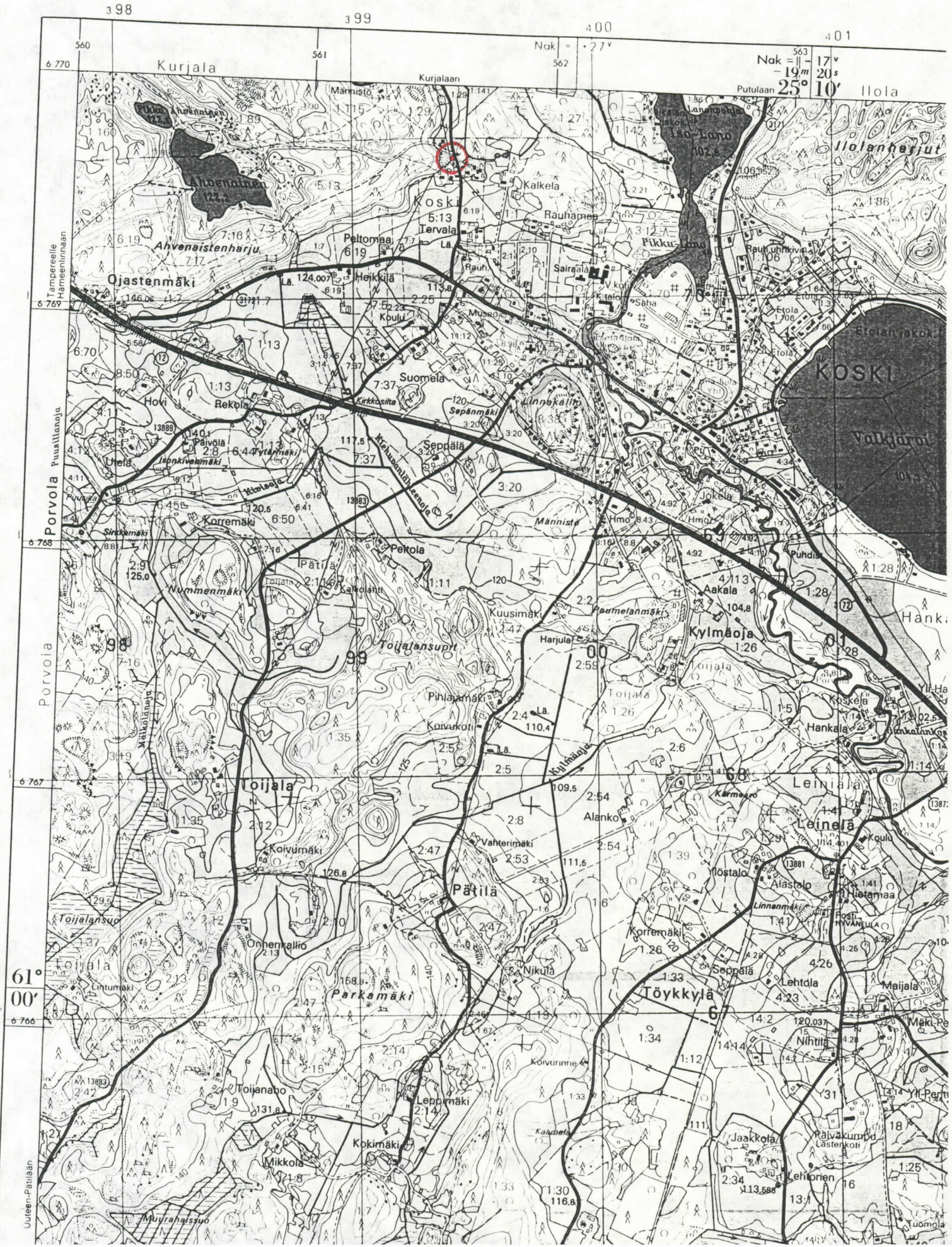
taan kuuluneita esineitä, muita hautoja tai hautojen jäänteitä. Sovimme löytäjän kanssa, että paikkaan ei kajota, joten se voidaan tutkia ensi kenttätökauden aikana.

Aspeliniassa, tammikuun 25 päivänä 1984

J. P. Taavola

JK. Kävin Santahaudanmäen kalmiston paikalla uudemman kerran 9. 7. 1984 ja tein samalla runsaat 10 kuoppaa löytöpaikalle. Mitään ruumishautaan viittaavia merkkejä en havainnut; kaikissa kuopissa näkyi vain puhdasta hiekkaa. Ilmeisesti koko löytöalue on nyt lopullisesti tasattu. Pyysin kuitenkin maanomistajaa tarkkailemaan ympäristöä siltä varalta, että joi- takin hautaan mahdollisesti kuuluneita esineitä olisi vielä jäljellä ja tulisi esiin alueella liikuttaessa. Toimiston miinaharava oli myös mukana - tuloksetta. On tosin huomautettava, että laitteen toinnassa on esiintynyt vikoja.

2133 '09 KOSKI HL

61° 00'

Uuteen-Patilaan

Aseiden löytöpaikka

